

NAPREJ

Glasiló Socialistične stranke Jugoslavije.

Izhaja razen ponedeljka in dneva po prazniku vsak dan.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Franciškaška ulica 6-I.

Naslov za dopise: Ljubljana poš. pred. 168. Tel. int. št. 312. Ček. rač. št. 11.959.

Stane mesečno 12 Din, za inozemstvo 22 Din. Oglasi: prostor 1 × 55 mm 1 Din.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so poštine proste.

F. K.

Socialistična razredna zavednost.

Mi iz province zasledujemo z velikim zanimanjem dogodke, ki jih opazujemo sedaj pred občinskimi volitvami v Ljubljani. Pred menoj ležijo različni časopisi vseh strank in volilnih zvez. Človek se mora kar čuditi, kako vsi brez razlike naglašajo, da so zastopniki uboge pare. Nobeden izmed političnih listov noče veljati za zastopnika kapitalistov. »Jutro«, »Slovenec«, »Slovenski Narod« in »Jugoslavija« kar tekmujejo z »dokazi« in »argumenti«, s katerimi hočejo volilce prepričati, da so samo njihove stranke, zveze, zajednice itd. edine zastopnice socialnih programov. Nobeden se sedaj pred volitvami ne spomni ubogih kapitalistov ter njihove zaščite. Zares, kapitalisti se bodo težko odločili, kateri stranki bi se pridružili, da bi bilo zanje in za njihove interese koristnejše. Zakaj pa je pravzaprav tako? Zakaj nimajo kapitalisti svojih časopisov, ki bi pisali edino to in tako, kakor zahteva kapitalistična korist? To je zaradi tega, ker se prav dobro zavedajo, da bi v tem slučaju bili v manjšini. Marsikak zagrizen nasprotnik demokratičnih načel si menda misli: Zakaj je bilo potrebno, da so dobili volilno pravico vsi državljani vsaj moškega spola, ki so dosegli 21. leto, da moramo sedaj tako tekmovati za delavski razred, ki tvori skoro 80% volilcev? Ali ne bi bilo mnogo boljše, da bi imela samo privilegirana gospoda pravico voliti? Ker so pa v tem propadli, zato morajo imeti lažnjive časopise in njih urednike, plačane hlapce kapitalistične žurnalistike, ki si prizadevajo, da bi ta gospoda tudi v zlic splošni volilni pravici obdržala valet v rokah.

Pri vsem tem pa moramo na žalost konstatirati, da je socialistična misel po vsej Sloveniji še slabo vkoreninjena. Če vzameš v roko »Zarjo«, moraš z velikim razočaranjem čitati, s kako puhlimi argumenti poskuša dokazati potrebo klerikalno-komunistične koalicije. S tem bodo bivši »socialisti« dosegli k večjemu samo to, da bodo onemu delu indiferentnega delavnega ljudstva, ki spi in se zdrami vselej samo v slučaju političnih bojev, onemogočili priti do spoznanja razredne zavednosti. Mi vidimo, da imajo ti lažnjivi socialisti v Ljubljani pogum, zagovarjati krščanski socializem ter ga povzdigovati do neba, na drugi strani pa bijejo Mariborčani s klerikalci hude boje. Eno mora biti za nas zmirom in vsepovsod merodajno: buržoazija je buržoazija, pa naj se nazivlje klerikalna ali liberalna. Delavnega ljudstva potrebuje samo za štafažo in kakor hitro pride do oblasti, se ne bo nič poznalo, če iztrga ena banka drugi profit od naloženega denarja v ljubljanski branilnici. Ne bojte se, naiвнеži, da bo vrana vrani oči izključala.

Pač pa jih boste videli takrat, kadar bo prišlo delavno ljudstvo do socialistične razredne zavednosti in bo v resnici stalo v nepremagljivi enotni fronti in ne bo poznalo nediscipline svojih vodilnih sil, takrat boste videli, kako bo buržoazija ramo ob rami brez razlike klerikalnega ali liberalnega mišljenja šla v meščanski koaliciji v boj proti proletariatu. Do takrat je lahko nam socialistom vseeno, katera od meščanskih strank bo vladala, ker je ena kakor druga v pravem pomenu besede sovražnica politične moči so-

cialistično razredno zavednega proletariata. Zaradi tega damo mi socialisti iz slovenske province popolnoma prav onim sodrugom, ki so šli svojo lastno pot brez kompromisov v volilni boj. Morebiti še za zdaj ne boste na celi črti zmagali in to zaradi tega, ker se delavno ljudstvo še ne zaveda moči svojega razreda. Ampak to ne bo vaša krivda, krivi bodo oni, ki nevednost proletariata izrabljajo in proletarijat sam, ker se premalo briga za lastne stvari. Sodrugi, delajte vsi kakor en mož za zmago naših sodrugov, mi bomo na deželi šteli vaše glasove, ne bomo pa mogli šteti onih, ki so se zmešali med otrobe.

Voini invalidi, vsi na shod!

Težki vojni invalidi v Ljubljani smo se odločili, sestati se v nedeljo 19. t. m. ob 9. dopoldne v gostilni pri Mraku, kjer se bomo pogovorili o naših invalidskih težavah in nadlogah ter še posebej o naši organizaciji. Seveda pa ne bomo z našim sestankom ogrožali naravni razvoj invalidskega vprašanja.

Demokrati so nas namreč povabili v nedeljo 5. t. m. hoteč si zagotoviti naše glasove za ljubljanski občinski svet, v gostilno pri Mraku. Toda njihov lov za glasovi smo odločno odkolnili vsi, ki smo bili pri tem sestanku navzoči, izvzemši sklicatelj. Po demokratskem polomu pri Mraku so nas gotovi ljudje začeli vlačiti po časopisju, kjer so nas žigosali, misleč, da imajo samo oni pravico do kritike v javnem življenju. Ker pa mi ne moremo nič več prenašati, da bi delali z nami kakor s cunjami, ker trobi v isti rog tudi naša organizacija, to je centralni odbor, smo se odločili, prijateljsko se sestati ter se posvetovati, kako prepričati v bodoče nesramne gonje proti nam invalidom. Centrala nam namreč hoče zamašiti usta, kar znači v političnem smislu — vreči nas demokrat-

skemu režimu v žrelo. Tega pa mi nočemo, zato pa hočemo to organizaciji povedati na našem sestanku. Povedati pa ji tudi hočemo, da ne razločujemo invalidov kakor tudi ne njih trpljenja! Mi vsi smo enaki reveži in vsi enako obžalovanja vredni, zato pa nam nihče nima pravice odrekati kritike, najmanj pa naša zastopnica! Razbijati organizacije ali pa zavesti invalida, ki mora biti organiziran, nočemo, pač pa delajo to na zelo prefrigan način drugi, ki domnevajo, da nimamo kot člani besede. Za nas vse pa velja demokratično geslo: Pravica naj bo vsem enaka!

Invalidi! Ne dajte se od nikogar begati, ker vas ne kličejo politični načelniki, temveč invalidi, ki so z vami skupaj trpeli in ki čutijo isto, kakor vi! Odzovite se polnoštevilno vsi, ki čutite potrebo, pogovoriti se o naših stanovskih zadevah, ker nas zastopnica v Ljubljani že dolgo časa ni poklicala k sestanku.

Proč z osebnostmi! Hočemo naše pravice!

Težki invalidi.

Tovarnar dr. Wildi je vrgel 81 delavcev na cesto.

Iz Polzele smo prejeli poročilo, da je tamošnji tovarnar dr. Wildi vrgel na cesto s pomočjo svojih kapitalističnih prijateljev 50 delavcev in 31 delavk, ki bodo 13. t. m. dobili nazaj svoje knjižice. V odslovitvenem pismu utemeljuje gospoda odpust delavcev takole: »Vsled ogromno nakupičenega kostanjevega ekstrakta, se je bati, da se bo isti pokvaril vsled česar bi zadela tovarno večmilijonska škoda«. (Odkod pa je narastla večmilijonska vrednost? Opomba poročevalca.) Nadalje utemeljuje gospoda odslovitve delavcev tudi s tem da so sami domači delavci ter da niso navezani na zaslužek v tovarni. (Čemu pa potem gredo na delo v tovarno, če so kmetije? Opomba por.). Mi verjamemo, da je nastala pri tvrdki

nadprodukcija, vendar pa smo prepričani, da je pri svojem odpustu mnogo tudi krivo delavstvo samo, o katerem govore ljudje okoli tovarne, da ni navezано na zaslužek v tovarni, ker je delalo celo poletje namesto 8 ur na dan, po 10—14 ur dnevno. Mnogi izmed delavstva so zapravili svoj denar na žganju ter klicali »živijo« dr. Wildiju, ko je ta razbil strokovno organizacijo lesnih delavcev ter vrgel delavce na cesto. Neorganizirani delavci v Polzele ali sedaj razumete kapitalistično gospodarstvo? Glejte, če bi vsi delavci v Sloveniji tako delali kakor vi, bi bilo pozimi vedno najmanj 10.000 delavcev na cesti!

Wrangloveci v Jugoslaviji o pohodu proti sovjetski Rusiji.

»Radnički Dnevnik« v Beogradu objavlja pismo iz Ohrida iz katerega je razvidno, da imajo Wrangloveci v Jugoslaviji svojo lastno vojaško organizacijo, ki se pripravljajo na pohod proti sovjetski Rusiji. Wrangloveci člani so pred dnevi v Ohridu in ostalih macedonskih mestih pregledovali svoje čete ter imeli slavnostne govore o bodoči vojni proti moskovski vladi. Konferenci v Ohridu 30. okt. t. l. je prisostvoval celo delegat naše vlade! Po konferenci se je vršil banket, na katerem je neki častnik hrabril prisotne vojake, češ, da bo Wranglova armada navalila skupno s srbsko (!) armado na sovjetsko Rusijo

Cerkev v Mehiki izobčuje organizirano delavstvo.

Don Jose Moray del Rio, katoliški nadškof v Mehiki, je izkopal iz kupa stare šare enciklo iz leta 1864. in je na podlagi te enciklike razposlal okrožnico vsem župnikom v svojem območju. V tej svoji okrožnici je napovedal vojno organiziranemu delavstvu. V okrožnici namreč pravi: »Cerkev smatra za krivoverce vse tiste katoličane, ki so se sramotno organizirali v unijah.« Napad na organizirane delavce je prišel, ko je »Sindicato de Filharmonicis« — unija godbenikov poslala prošnjo na cerkvene oblasti za priznanje

ter osvobodila ruski narod. — Iz 268 št. istega lista posnemamo, da je na belgrajski univerzi vpisanih okoli 750 ruskih dijakov, ki so večinoma gardijski častniki in gojenci vojnih akademij. Združeni so v tkz. »Monarhistične zveze«. Materialno stanje ruskih beguncev v Jugoslaviji ni ravno povoljno, toda člani te zveze uživajo vse mogoče podpore ter služijo celo v naših uradih na odgovornih mestih. Zanimivo je, da je mestna občina dala tej zvezi na razpolago bivše orožniške kasarne, kjer so sedaj nastanjeni njeni člani. Splošno govorijo v Beogradu, da so dijaki »Monarhistične zveze«, rezervisti belgrajske žandarmerije.

organizacije. V tej uniji so tudi organisti, ki orglajo v cerkvah. Nadškof je pa odgovoril z ekskomunikacijo — izobčenjem vseh katoličanov, ki so v delavskih unijah in z izporom organistov. Sindikat godbenikov je poslal deputacijo k nadškofu, da se naj premisli in prekliče starinsko bulo, medtem so pa sestavili odbor, katerega naloga je pripeljati v organizacijo tudi ostale cerkvene delavce, kakor so vratarji, mežnarji itd. Boj med organiziranim delavstvom in cerkvijo v Mehiki je tedaj v polnem zamahu.

+ **Dvojni lice.** Da klerikalna stranka ne more biti zastopnica delavnega ljudstva, je jasno že iz tega, da zastopa kapitaliste. Kapitaliste in proletarce obenem zastopati, to je nemogoče. Vse njeno govoričenje »za delavca in malega kmeta« je samo pesek v oči. Še jasnejše se pa to vidi na zgledu, ki ga je klerikalni poslanski klub podal te dni v parlamentu: Vložil je dve interpelaciji, izmed katerih bo eno kazal delavcem v industrijskih krajih, drugo pa kmetkemu ljudstvu; prvim bo dokazoval, kako dela proti draginji, drugim pa kako se briga zanje, da bodo svoje pridelke lahko dražje prodajali. Zato bodo delavci volili klerikalce proti kmetom, kmetje pa — tudi klerikalce proti delavcem. Oboji seveda pod krščanskim plaščem, ljubezni do bližnjega! Kdor še dozdaj ni vedel, bo odzdaj dobro razumel, zakaj imajo klerikalci toliko različnih časopisov. Če bi izhajal »Domo ljub« kot tednik »Slovenca«, podobno kakor naš kmetijski list »Ljudski Glas«, ki ga dobe obenem tudi vsi industrijski delavci kot četrtkovo številko svojega »Napreja«, potem bi ne bilo mogoče govoriti kmetom drugače nego delavcem, temveč bi morali iskati tudi klerikalci pošteno in pravično pot med obema stanovoma, ki sta oba enako potrebna in koristna in ki oba tudi enako trpita pod pobožnim in nepobožnim, klerikalnim in liberalnim, narodnim in mednarodnim kapitalizmom industrijskih velepodjetnikov in agrarnih veleposesnikov, večinoma združenih v velebankah. — Kako dolgo bodo ročni in duševni delavci v tovarnah in na kmetih molili boga Profita? Kdaj se bodo otresli nezavednosti in spoznali, da se morajo sami potruditi za sporazum med stanovi, ki bo razdeljeval delo in jelo po pravici dela in jela samega, brez ozira na vero v razne bogove, ki jih nastavlja kapitalisti samo zato, da delavno ljudstvo razdružijo? Kdaj? Takrat, kadar boš ti, ki si to čital ali že od prej vedel, smatral za potrebno povedati to tudi drugim, govoriti

jim tako dolgo, da bodo razumeli tudi oni. Dokler boš pa upal, da bo tvoja poštena misel in želja sama rodila boljšo bodočnost, tako dolgo bodo nevedneži tiščali k tlom ne le sebe, ampak tudi — tebe!

+ **»Jaz sem razbojnik!«** S temi besedami je pričel svoj zagovor dr. Stojkov, proti kateremu se vrši te dni razprava v Somboru. Dr. Stojkov je kot vojvodinski veliki župan poneveril več sto tisoč dinarjev državnega denarja. V svojem zagovoru je zvrčal vso krivdo na vlado. Izpraznitev bajskega okrožja se je namreč nedavno začela. Minister za notranje zadeve g. Pribičević mu je poslal brzojavko, da ne smejo naše oblasti ničesar s seboj vzeti. Še istega dne pa je poslal naredbo, da morajo naše oblasti vzeti s seboj vso državno imovino. Dr. Stojkov je zato pograbil državno imovino, kjer jo je našel. Kjer pa ni našel, se je spravil nad privatno. Trdi, da je s tem storil naši državi veliko uslugo. Brez dvoma delajo take »usluge« naši državi mnogi ljudje na odgovornih mestih, samo da imajo poguma, nazvati se javno — razbojnik.

+ **V Somboru** vzbuja afera dr. Stojkova ogromno senzacijo. Dr. Stojkov je namreč izpovedal pri razpravi zelo zanimive stvari. Tako je izjavil, da je pop Marković Erdeljan, bivši srezki načelnik v Baji, ukradel ob priliki izpraznitve okraja iz neke privatne hiše dragoceno sliko ki jo je poklonil — kralju. Ta novica je silno raztogotila občinstvo, ki je pričelo protestirati proti Markoviću Erdeljanu. Ta se je namreč nahačal med občinstvom. Kraval je bil tako velik, da so sodniki zabranili govoriti o tej odkriti aferi, češ, da se z njo tangira tudi vladarska hiša.

+ **Vladni muslimani** so sporočili po svojem ministru Viloviću in Omeroviću vladi, da bodo šli iz vlade, če ne bo vlada izplačala veleposesnikom v Bosni in Hercegovini odškodnine za odvzeto zemljo. Ministrska seja, ki je razpravljala o od-

škodnini, je trajala 6 ur. Vsada se je končno izrekla za izplačilo, vsled česar je vladna kriza za enkrat zopet rešena.

+ **Fašisti v Istri** nadaljujejo z nasilstvi proti jugoslovanskim prebivalcem. Tako so župniku Franju Jurinčiču v Pazu (Boljunu) dali izpiti 300 gramov ricinovega olja. V Pazinu so ustrelili pekovskega pomočnika Ivana Marečiča, učitelja Ladačca pa so pregnali. Na ta način so odstranili že precej neljubih jim Jugoslovancov.

+ **V Bolgariji** so se 15. t. m. vršile po vseh mestih žalne manifestacije za žrtvami zadnjih treh vojn, ki so pripravljene in napovedane od prejšnje vlade, končale s katastrofo za Bolgarijo.

+ **Papež je prepovedal** Lvovskemu nadškofu Teodoroviču in krakovskemu škofu knezu Sapiehi, da bi sprejela mandat v polsko skupščino ali senat. Poročajo da je ta odlok papeža napravil dober vtis na Poljskem, tolmačijo ga pa kot željo papeža, da bi se vsaj višja duhovščina ne udeleževala v politiki. Nadškof Teodorovič je bil član poljske ustavotvorne skupščine in je imel velik vpliv. Desničarske stranke niso zadovoljne in pripisujejo pristašem državnega predsednika Pilsudskega zaslugo, da je papež izdal to prepoved.

+ **V Judenburgu** so 16. t. m. protestirali delavci proti vladnim nasilstvom ter zahtevali odstranitev vladnega svetnika Königsbrunna in nadinspektorja Meixnerja, ki sta po njihovem mnenju zakrivila nemire v judenburški okolici. Aretirane delavske voditelje so sprejeli delavci katerih je bilo več tisoč, zelo svečano. V Judenburg so prispeli iz Gradca v sredo zvečer vožaki.

+ **Nemški državni predsednik** je poveril sestavo nove vlade generalnemu ravnatelju »Hapaga« Cunoju, ki je sprejel poverjeno mu nalogo.

+ **Poljska vlada** je imenovala Hallerja za vojaškega diktatorja v vzhodni Galiciji. Mnogobrojne aretacije Ukrajincev so na dnevnem redu.

+ **V Londonu** je povzročila vest, da so kemalisti oiačili svoje čete okoli Carigrada veliko vznemirjenje. Dospelo so tudi vesti, da je carigradsko turško prebivalstvo vedno bolj sovražno Evropejcem.

+ **V Washingtonu** so aretirali ženo pokojnega načelnika v Corku Maks Swineya, ki je v družbi več irskih žen demonstrirala pred angleškim poslanštvom zaradi vladnega terorja proti irskim vstajem v domovini.

Dnevne vesti.

»Kritične črtice o našem poštnem zavodu«, je naslov strokovne razprave, ki je sad dolgoletnih primerjalnih študij g. S. R. Razpravo pričujemo v današnji številki »Napreja« in obozarjamo nanjo vse naše sodruge in somišljenike.

Še enkrat **Litijske čebele**. Oprostite, sodr. urednik, da nisem na Vaš poziv glede odgovora litijskih čebelarjev na moj dopis z dne 17. oktobra 1922 takoj odgovoril. Bil sem po nu'nih poslih tako zadržan da mi je šele sedaj mogoče odzvati se Vašemu cenjenemu pozivu. — Na dopis v »Napreju« z dne 17. oktobra 1922 »Čebele ustavile litijsko topilnico« se je oglašilo čebelarsko društvo v Litiji in še posebej g. Žigon Alojzij, okrajni sodnik in sodni predstojnik. Odgovor je pisan v tonu, kakršnega bi pač ne pričakovali na naša stvarna in resna izvajanja. Pribijem

čakoj v začetku deistvo, da se odgovor niti z eno besedo ni dotaknil bistvenih stvari in da ni skušal niti z eno besedico ovreči trditve, ki smo jih izrekli v našem članku »Čebele ustavile litijsko topilnico«. Predvsem se zavarujemo proti temu, da bi se skušalo delavstvo ščuvati na tako nesramen način kakor je sumničenje, da je bil članek inspiriran od lastnikov topilnice! Vsak, kdor prebere naša izvajanja, mora uvideti, da ni v članku nobenega hujskanja, pač pa so razlogi in vzroki, zakaj čebele ravno v tem kraju ne prosperirajo najbolje, točno in jasno razloženi in tako evidentni, da ji ne more ovreči nobeno zavijanje g. sodnika. Interesantno je to, da g. sodnik skuša celo zadevo speljati v tak tir, da bi se pozabilo glavno, to je: vzrok, zakaj čebele ravno v tej okolici ne prosperirajo najbolje in cela debata naj bi se začela sukati o stvarih, v katerih se ne moremo in nečemo vtikati, ker visijo določbe §§ nad nami. Ne, g. sodnik, nismo tako bedasti, da bi se začeli z Vami preklati, ali je bila rabsodba gg. sodnikov pravilna ali ne. Pobjite naše stvarne razloge in basta! — Glede nekaterih števil, kakor glede procentov, koliko žveplene dvokisa vsebuje »srbska ruda«, ki se topi v litijski topilnici, opozarjamo na naša izvajanja, da ni merodajno, koliko procentov vsebuje srbska ruda, ampak načelno vprašanje, da žveplo sploh ne more škodovati, razven v slučaju, če bi bil ves zrak okoli Litije žveplen ali če bi medeni cveti, katere srkaio litijske čebele, imeli to lastnost, da bi se v momentu, ko jih čebele vsrkavajo, pretvorili v žveplo. (Sicer ima na glede analize besedo topilnica sama, in mi nismo tozadevno pravnič brskali po sodnijskih aktih). — Zaključek v odgovoru, »da topilnica ne bo ustavila obrata radi pravde, ki bo stala s stroški in škodo vred, kakih 350.000 kron do 400.000 K« je naravnost gorostasno naven. Ne gre tu za teh 400.000 K, ne, gre za malo več. Recmo, da topilnica v tem procesu izgubi pravdo, kake bodo posledice? Če bodo čebele dobro prospevale, potem bo vse dobro, če pa ne bodo prospevale, pa eto vzroka: topilnica! Svetoval bi vsem čebelarjem, da postavijo svoje čebelniake v okolico topilnice, potem bodo vsaj zasigurani, da se jim bodo čebele izplačale. To je menda že potuhtal neki brihtni Ljubljčan, ki misli pri topilnici postaviti svoj čebelniak. In gosпода naj malo pomisli, kake posledice bi imel ta proces pri sličnih podjetjih v Hrastniku, Trbovljah itd. Procesov ne bo konca ne kraja in vsakdo si bo temeljito premislil postaviti, oziroma imeti tovarno, ki je navezana, da topi rudo, ki vsebuje v sebi žvepleni strup. Ponavljamo še enkrat, naj se cele zadeve ne skuša odvrniti na stranska pota, kamor nečemo in ne moremo slediti, pač pa bi sodrugi bili g. sodniku zelo hvaležni, če bi stvarno pojasnil naše prejšnje trditve in odgovoril na sledeča vprašanja: 1. koliko čebelarjev je bilo v okolici litijske topilnice recimo leta 1917, in koliko jih je danes? 2. koliko med njimi je čebelarjev-strokovniakov? 3. kdo je pregledal vse čebele, ki so baje poginile radi strupov, ki jih razširja srbska ruda? Koliko jih je poginilo radi žvepljenih strupov, koliko radi vzrokov, ki smo jih mi navedli v našem prvem članku? Kakšni so znaki, da se to spozna? — Povdariamo še enkrat, da na odgovore ki bodo pisani v tonu sumničeni in obrekovanj, sploh ne bomo reagirali. Sodrugom pa povemo: Nam je popolnoma vseeno, proti komu branimo in

opozarjamo delavstvo, pa naj si bo to g. sodnik ali pa g. ravnatelj Groll. Kdo brani interese delavcev, to delavstvo najbolje samo ve in si bode o tem tudi ustvarilo najboljšo sodbo samo. Tisti pa, ki bo spoznan krivim, da je izigral delavske interese tisti bo pa že dobil ob primernem času in ob primerni priliki primerno plačilo, pa naj si bo to Peter ali Pavel!

V Zagrebu igrajo te dni dramo »Golgota«, znanega hrvaškega pisatelja M. Krleža. Ocene o njegovem delu so povoljne. Snov drame je začeta iz proletarskega sveta. Kritiki se ne morejo načuditi elementarnosti dela.

Radi dvoženstva je bil v Novem Sadu obsojen v torek neki Vladin Radišić, ki se je nedavno vrnil z ruskega ujetništva in pripeljal ženo s seboj. Nekaj časa sta zakonca mirno živela v domovini, nato pa se je Radišić zaljubil v neko dekle, svojo ženo zapustil in se poročil z ljubico. Žena ga je tožila, Radišić se je izgovarjal, da njegov zakon z Rusinjo ni postaven, sodišče pa ni bilo tega mnenja in je obsodilo Radišića na dva meseca, njegovo drugo ženo pa na mesec dni zapora.

Ljubljana.

Javno predavanje o umetnosti priradi »Udruženje dalmatinskih akademikov« v soboto dne 18. novembra točno ob pol osmi uri zvečer v zbornici univerze. Predava g. Ljubo Dr. Jurković »O umetnosti in življenju« (vsebina: Misli o življenju in svetu. O umetnosti v obče. O umetnikih. O nacionalnem značaju umetniških del. O prirodi. O arhitekturi. O skulpturi. O slikarstvu. O godbi. O poeziji.) Vstopnina 3 Din za akademike 1 Din, za srednješolce 50 para. Prijatelji umetnosti, zlasti mladina, naj se udeleži tega predavanja v obilnem številu.

Umrl je nenadoma dne 15. t. m. ob pol 8. uri zvečer sodrug Josip Umnik v 63. letu starosti. Pogreb se bo vršil v soboto, t. j. 18. t. m. ob 2. popoldne iz deželne bolnice.

Spalni vozovi! Pisarna Wagons-Lits Ljubljana Dunajska cesta 31, tel. št. 106, nam javlja, da vozijo spalni vozovi redno vsak dan, in sicer: Ljubljana-Zagreb-Belgrad brzovlak, ki odhaja ob 16.10 iz Ljubljane, in sicer ima spalni voz od Zagreba drž. kol., dalje Ljubljana-Dunaj brzovlak št. 10, odhod iz Ljubljane ob 0.32 uri, Ljubljana-Trst, brzovlak kt. 13, odhod iz Ljubljane ob 24 uri, Ljubljana preko Trsta v Pariz S. O. F. vlak odhaja vsak dan iz Ljubljane ob 15.50 uri, pri vseh zgoraj navedenih spalnih vozovih je prvi razred. Vsa pojasnila, kakor tudi predprodaja železniških kart za tu in inozemstvo v gornji pisarni.

Celje.

Pred nekaj dnevi so bili nekateri mesarji obsojeni radi navijanja cen; med njimi tudi gosp. Adolf Wojska na Glavnem trgu na 1000 Din in teden dni zapora. — Sedaj nam je jasno, zakaj šance pri mesarjih, zlasti pri Wojsku, tako dobro stojijo, da si ta gospod po 3letnem obratovanju že hišo kupuje. — Mi obsodbo oderuhov odobravamo, čudimo se le mesarskim pomočnikom, ki spadajo k delavskemu stanu, in so poleg tega še slabo plačani, da nečednosti svojih mojstrov ne razkrijejo. Pekovski pomočniki so drugačni, pvedali so javno, kdo je krivec, izmed mojstrov. Žal, da danes nismo oficielno zvedeli, ako so mojstri tudi kaznovani in kateri. Vemo pa, da sta bila kaznovana gg. Kürbisch in Lopan.

Maribor.

»Lisinski« znameniti zagrebški pevski zbor, nastopi to nedeljo v Götzovi dvorani. Zbor slovi sploh kot najboljši v Jugoslaviji.

Mar-stan meni izdati brošuro »Živi grobovi Maribora«, v kateri se bodo popisali največji stanovanjski škandali v našem mestu, v svrhu, da se že enkrat prične resno delo za odpravo stanovanjske mizerije. Brošura bo imela tudi slike, za kar se je že oglasil fotograf Vlašič in slikar Apih, ki jih bosta brezplačno delala. Mar-stan seveda pričakuje, da se bo na tem polju priglasilo še več sodelavcev, reveži pa ki so prisiljeni bivati v nečloveških stanovanjih, bi dobro storili, če bi jih pisмено ali ustmeno prijavili Mar-stanu (na Rotovškem trgu), da bo dal ta stanovanja zdravniško pregledati, če še niso bila. Obenem pa se objavijo od komisije ugotovljeni slučajji v že omenjeni brošuri. Občinstvo ima torej dovolj prilike da samo sodeluje pri pobijanju stanovanjske bede ki ga tako tare.

Iz stranke.

Članski sestanek krajevne politične organizacije SSJ v Ljubljani in Spodnji Šiški se bo vršil v soboto, dne 18. t. m. ob 19. pri Boletu v Kršnjakovi ulici 5. Udeležba dolžnost. — Odbor.

Po svetu.

— Lurd. Ponesrečen vlak romarjev v Lurd je zopet nekaj čudež, ki ga je, kakor trdijo nekateri opatje, povzročila Devica Marija. Železniška nesreča je zadela samo nekaj teh romarskih potnikov. To je izrabila duhovščina, da je dobila toliko več denarja od tistih, ki so bili veseli, da niso ponesrečeni, ter tako tudi od ponesrečenih, katerih je radi bogzna kakšnih grehov kaznovala previdnost božja. Tja so potovali hromi, slepi in razni bebci, da bi jih ozdravila Lurška Marija čudodelnica. Kakor zatrijuje dvomljivi kronist, se je zgodilo leta 1858., ko se je devica Marija pokazala trgovsko zelo nadarjeni 14letni Bernardki Soubirous in ji povedala o čudodelni moči tamkaj izvirajočega potoka. Ko je Leon VIII. l. 1891. potrdil verodostojnost čudežev, je vse romalo v Lurd. Vlaki so bili napolnjeni revmatičnih starcev, bolnikov na očeh in raznih pohablencev. Po vseh cerkvah na svetu so pričeli delati propagando za Lurd in povprečno milijon romarjev je vsako leto obiskalo ta »sveti« kraj. V svojih »Lurških čudežih« je pisatelj Zola podal prav jasno sliko o vsej golufiji. Mladi kaplan, ki ga opisuje v svoji romantrilogiji, je šel v Lurd kot pravi vernik, prepričan v resničnost čudežev, ko pa se je vrnil v Pariz je postal socialist in svobodomislec. — Romanje v Lurd je od zadnje železniške nesreče malo ponehalo morda so evronski verniki malo pričeli misliti o lurških čudežih, ki so tako veliki, da se po njih pripetijo celo železniške nezgode.

Zahtevajte povsod le prvovrstne in preizkušene čajne mešanice znamke »Buddha«!

»Naprej« je list, ki vam podaja resnično sliko delavskega gibanja po svetu. Prinaša politične in znanstvene članke, statstike, opise krajev itd. »Naprej« je list, ki širi zdravo socialistično znanje med slovenskim delavstvom. Širite ga!

S. R.:

Kritične črtice o našem poštne zavodu.

Utemeljitev lakonične obsodbe naše ga poštnega zavoda ob priliki proračunske razprave, da je »naša pošta za nič«, dotični poslanec javnosti sicer ni podal, ker jo je pač zajemal iz obče znanega žalostnega položaja, v katerem se nahaja ta najvažnejši kulturo pospeševalni zavod pod državno upravo. V stvarni preiskavi se najdejo tudi vzroki za to nepobitno dejstvo, in našla se bodo tudi sredstva, odstraniti ovire razvoja poštne obrata do višine modernega, časa primerne, socialnega podjetja.

Da poštni zavod uspešno izvršuje svojo vzvišeno nalogo, mu je predvsem potrebna v okviru naravnega delokroga vsestranska gospodarska in upravna neodvisnost pod vodstvom resnih, izkušenih in izbranih strokovnjakov.

V tem oziru je pošta podobna trgovskemu podjetju in je njen procvit edino mogoč po zdravih načelih velikopoteznega obrata.

Ta načela pogrešamo pri naši pošti popolnoma. Država obratuje s poštnim podjetjem edinole v pridobitni namen.

Če bi bila vrhovna oblast poštne uprave poverjena možem, ki pojmujejo poštni zavod kot idealno ustanovo za povzdigo prosvete in narodnega blagostanja, ne bi podjetje hiralo in njegove moči pojemale, temveč bi zadostovalo najskromnejšim zahtevam rednega obratovanja.

Strokovnjak bo po vzgledih inozemstva, ki nam ostane še vedno vzor napredka in reda, pokazal, da je popolnoma napačno iz poštne dohodkov pomagati državnemu proračunu do ravnotežja.

Brez posebno duhovitega razmotrivanja pridemo kmalu do zaključka, da je današnje mizerno stanje našega poštne obrata, naravna posledica fiskalnega izkoriščanja tega zavoda kot vir državnih dohodkov.

Podjetje kakor je pošta, s svojimi različnimi panogami prometa, zahteva v upravi prvovrstno strokovno izobraženo moč, ki ne pozna drugih ozirov kakor strokovnih.

Iz tega vidika bi bilo treba pričeti preiskavo in odstraniti morebitne škodljive vplive.

Območje naše poštne uprave se razteza čez pokrajine, ki so stale nedavno pod različnimi upravami; treba je bilo delovanje zavoda izenačiti; uspehe te izenačbe poslovanja uživamo danes, in ti uspehi povzročujejo uničujoče kritike, ki so menda med kulturnimi narodi v enakih zadevah precej osamljene.

Glavno načelo poštne gospodarstva v naši državi je brezobzirno štedenje ter skrajna varčljivost v izdatkih.

To so sicer prav priporočljive lastnosti za vsakega gospodarja, ampak kakor vsako drugo podjetje, mora tudi pošta v tem oziru upoštevati potrebe napredka in zahteve časa, sicer ji preti pasivnost, gonilne moči podjetja pa odrečejo delo.

Očitke neekonomičnega gospodarstva naši poštne upravi ne moremo prihraniti, vsaj nekaj najbolj znanih slučajev hočemo navesti kot dokaz, koliko se greši v tej stroki državne uprave. Nabava poštne vrednostnic je vobče znana zadeva, žal, da se ni nihče našel, ki bi zahteval pojasnila o stroških, katere je imela država in o vzrokih, zakaj je izbrala najdražjega dobavitelja.

Sploh pa zasluži razne dobave obratnih potrebščin večjo pozornost.

Vse sile zastavlja poštna uprava, da prištedi izdatke za vzdrževanje poštne omrežja. Res, da bi se na tej strani dalo marsikaj prihraniti, ali vsak ukrep glede omejitve obrata, je treba temeljito preudariti, da se ž njim ne oškoduje občine stvo.

Če primerjamo gostoto naših poštne uradov z inozemstvom, lahko ugotovimo, da shajajo države z neprimerno večjim prometom z manjšim številom poštne uradov na enakem obsežju kakor je naše.

Tako pri nas ni ravno izjema, če najdemo pošte s trikratno tedensko odpravo. Če količkaj premislimo, nam mora biti jasno, da taki uradi nimajo nikake obstojne upravičenosti — ovirajo namreč poštne promet ki bi se po obhodu selskih pisarnoš z dnevno službo občutno poboljšal.

Nemška poštne uprava, kateri pri vsestransko priznani dovršenosti tudi mi ne moremo odreči posnemanja vrednega obratovanja, izvršuje več ko polovico

prometa s takozvanimi pošiljki poštam, ki odgovarjajo nekako selskim pismošem, samo, da ta služba tam izredno točno posluje, pri nas pa tega nikakor trditi ne moremo. (Dalje prih.)

Iz gledališke pisarne. V soboto, dne 18. t. m. se bo vršila v dramskem gledališču premiera vesele vaške igre priljubljene hrvatskega dramatika Petra Petroviča »Plohe« z damami Vero Danilovo, Juvanovo, Rogozovo, Rakarjevo in Miro Danilovo ter gospodi Skrbinškom, Plutom in Ločnikom. Režijo vodi g. Rogoz. — V nedeljo, dne 19. t. m. popoldne se ponovi mladinska igra »Krojaček-junaček«.

Gospodarstvo.

= Vrednost denarja. 1 dolar velja 61 Din, 1 lira 2.80 Din, 1 češka krona 1.98 Din, 100 avstrijskih kron 7 par, 100 nemških mark 86 par. V Curihu velja 100 naših kron 2.23 švicarskih frankov.

UTRINEK.

Na shodu ljubljanske antante je rekel »socialist« Kralj: »Če bi bil stari občinski svet dober, bi bila mast po 40 K.« S tem je hotel dokazati, da Kocmurjevci niso več za koruzni, temveč za — mastni socializem.

Odgovorni urednik: Anton Podbevšek.

Izdajatelj: Zvonimir Bernot (v imenu pokr. odb. SSJ). Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

Izjava.

Jaz, Pavla Mlakar, obžalujem in in preklicujem vse žaljivke nasproti zasebnemu obtožitelju Melhiorja Čobalu in izjavljam, da nisem imela nikakega namena današnjega obtožitelja razžaliti.

Zavezujem se pa, da nosim stroške današnje razprave. Pavla Mlakar.

Blago za prevleko divanov in drugega pohištva v veliki izbiri, dalje različno platno in jute za tapetirke, sedlarje itd.

A. & E. Skaberné
Ljubljana, Mestni trg 10.

Vsak, kdor hoče vsaj deloma poznati socializem in biti socialist, naj čita knjigo „Socializem in vera“.

Naroča se pri tajništvu SSJ, Ljubljana, poštne predal 168, in stane lepo in trdno vezana 9 Din, brošura pa 7 Din.

Pridobivajte naročnike!

Tovarna Barva vsakovrstno -- blago.
JOS. REICH Kemično čisti obleke.

Ljubljana, Poljanski nasip 4. Svetlolika ovratnike, zapetnice in srajce.
Podružnica: Šelenburgova ul. 3.

Podružnice:
Maribor Gosposka ul. 38
Novomesto Glavni trg
Kočevje št. 39.

Znižane cene

pri
A. ŠINKOVIC nasl. K. SOSS,
Ljubljana, Mestni trg 19.

Delniška glavnica: **K 20,000 000.--**

Trgovska banka d. d., Ljubljana

Rezervni zakladi: **K 6,500.000.--**

Podružnice:
Novo mesto, Rakek,
Slovenjgradec.

preje Slovenska eskomptna banka
Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 1.

Telefoni št. 146, 458.

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Brzjavke:
TRGOVSKA.